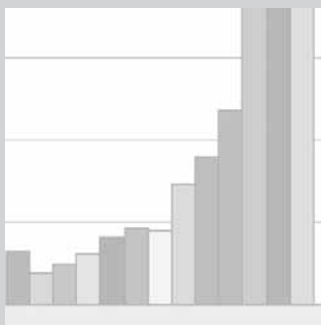
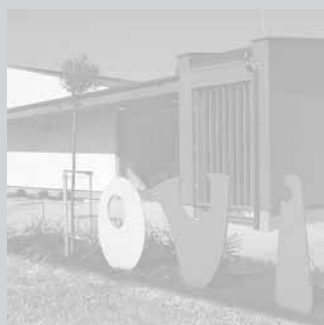

NÉPESSÉG, TÁRSADALMI SZERKEZET

A TELEPÜLÉS NÉPESSÉGÉNEK ALAKULÁSA, DEMOGRÁFIAI, TÁRSADALMI SZERKEZETÉNEK JELLEMZŐI

2.1. A népességszám alakulása

Batorbágy népessége, a terület népességeltartó erejével és térségi szerepkörének változásával párhuzamosan, a népszámlálások fellelhető adatai szerint szinte folyamatosan emelkedett. Jelentősebb letörést csak a második világháború és a kitelepítések okoztak, valamint a rendszerváltás előtti évtizedek terület- és településfejlesztési politikája. Ennek hatására Budapest és a környező települések közötti különbség az infrastrukturális és más települési szolgáltatásokat tekintve egyre nagyobbra nőtt, a foglalkoztatási helyzet ugyanakkor az ipartelepítési tilalom miatt az agglomerációban kritikussá vált, Batorbágy is alvófalusi szerepűvé degradálódott.

Aki tehetett, megindult Budapest felé. A népszaporodás adatai 1970 és 1979 között még összességében pozitívak, mert a természetes szaporodás 436 fős pozitívuma eltakarta a vándorlásból adódó 189 fős veszteséget. Az elvándorlók azonban természetesen a település aktív korosztályából kerültek ki, így a népszaporodás tendenciája 1980 és 1989 között megfordult, az elvándor-

lás tovább folytatódott (-301 fő) és az előre-gedés miatt a természetes szaporodás is negatívba váltott (-226 fő), egy évtized alatt összesen 527 lelket veszített a település. Ebben az időszakban a budapesti agglomeráció legkedveltebb településeiben, elsősorban az északnyugati szektorban már megindult a szuburbanizáció.

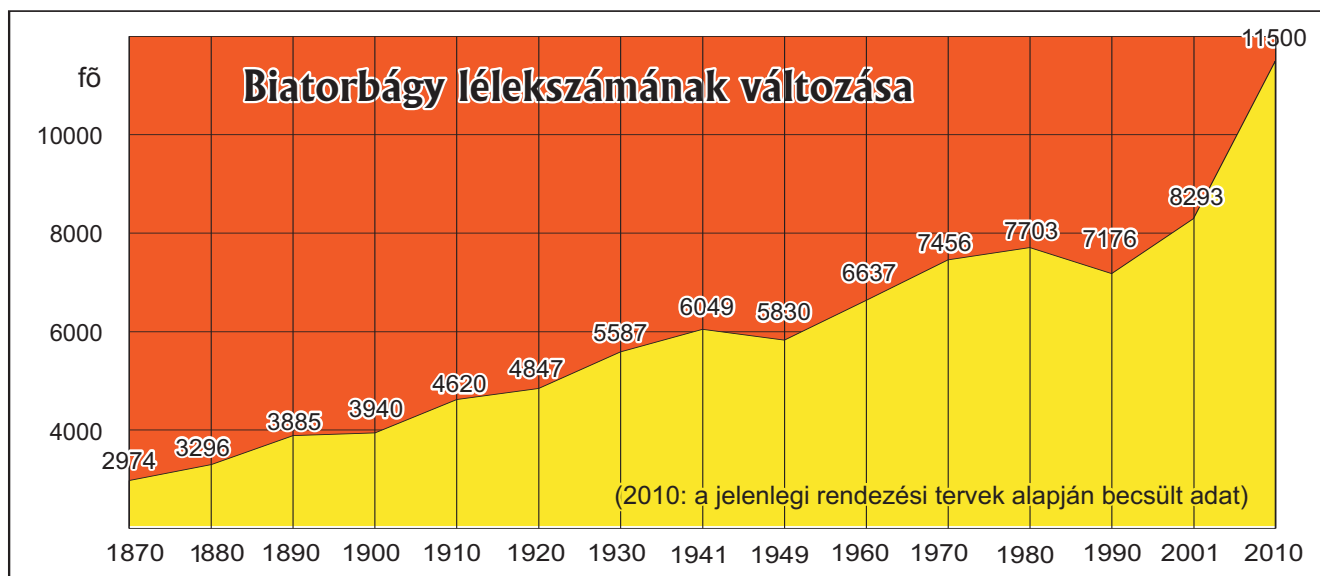
A település népmozgalmának jellemzői 1970–2001 között

Megnevezés	1970–1979 között	1980–1989 között	1990–2001 között
Lakónépesség (az évtized elején)	7456	7703	7176
Természetes szaporodás/fogyás	436	-226	-257
Vándorlási különbözet	-189	-301	1347

Forrás: KSH, Népszámlálás, 2001.

Batorbágy népességszáma az alábbi grafikon szerint 1870-től 1980-ig töretlenül emelkedett. 1870-ben közel 3000 fő volt a település lélekszáma. Ez 1900-ra megközelítette a 4000-et, 1920-ra az 5000-et és 1941-ben már meghaladta a 6000 főt.

1949-re aztán visszaesett 5830 főre, a sváb kitelepítések hatására, de valószínűleg a háborús veszteségek is hozzájárultak. 1970-re már meg-

haladta a 7000 főt. 1980-ban érte el a maximumot 7700 fővel, ami 1990-re sajnos 500 fővel esett vissza. Azóta töretlen a növekedés, 2001-ben 8293 fő, 2006-ban a lélekszám elérte a 10 000 főt.

Bátorbágy esetében az országos népesedési trendekkel ellentétes folyamat az utóbbi években, különösen 2000-től figyelhető meg. Míg az ország községeiben többnyire a lakosság fogyását regisztrálják, itt a nagyvárosok, de különösen a fővárosi agglomerációba tartozó jelentősebb településekhez hasonlóan a lakosság szám folyamatos emelkedése tapasztalható. Már az 1990. és 2001. évi népszámlálás között jelentősen pozitív, 1374 fős vándorlási különbözetet mutat a statisztika, ami a település körösszetétele miatt a még mindig negatív természetes szaporodást (–257 fő) ellensúlyozta. A főként fiatal családok Bátorbágyra telepedése a vándorlási nyereség mellett az ezredforduló után természetes szaporodást is eredményezett. Ilyen jelentős dinamikájú népességváltozás, ahogy azt a grafikon is mutatja, még nem volt Bátorbágyon.

A tendencia megfordulásának, a fellendülésnek fő oka a szuburbanizáció általános hatása mellett abban található, hogy a település önkormányzata az 1990-es évek elejétől rendkívül tudatos és konzekvens településfejlesztési tevékenységet folytatott. Ez a tevékenység első lépésben az infrastruktúra fejlesztését, majd erre építve a gazdasági övezetek létesítését, a későbbiek-

ben pedig 600 telken (jelenleg zajlik az építkezés 2. üteme 200 telekkel) lakóterületek kialakítását jelentette. Mindez magával hozta a munkahelyteremtést, s annak természetes következményét, a tartós helyben lakás, maradás feltételeinek létrejöttét. A kedvező foglalkoztatási körülményeknek, a városias közműellátásnak, az infrastruktúra kiépítettségének, a szervezeten és tervezetten kiépülő otthonteremtésnek köszönhetően magas a település népességmegtartó képessége. E népességmegtartó képességben természetesen szerepet játszanak a kedvező természeti feltételek – Bátorbágy területéhez tartozó tavak, dombok, erdők, az egyre városiasabb jellegű kultúra –, a művelődés, az oktatás színvonala, a szabadidő eltöltésének változatos lehetőségei.

Az utóbbi évek tapasztalata, hogy a település gazdaságának kiemelkedően gyors fejlődésével térségi szerepe a foglalkoztatásban is erősödik. Már nincs elegendő helyi munkaerő, bár számosan kiköltöznek Budapestről Bátorbágyra, ők csak kis részben helyezkednek el az újonnan létrejött munkahelyeken. 2006-ban a Bátorbágyra bejelentkezők száma 1031 fő, míg a kijelentkezők száma mindössze 192 fő volt. A beköltözők jelentős része magasabb képzettségű, az átlagosnál jobb anyagi helyzetű, emiatt budapesti munkahelyét megtartva az ingázók számát gyarapítja. Számos helyi nagyvállalkozás így arra kényszerül, hogy buszokkal szállítsa be dolgozóit jelentős részét Budapestről, a megyéből, sőt az ország távolabbi pontjairól is.

A bevándorlásnak köszönhetően Biatorbágy kormegoszlása 2001-re egészségesebbé vált, a korfa alsó sávjai kiteljesedtek. A település korstruktúrája közeledik ahhoz, hogy társadalmilag önmagát megújítani képes településsé váljék.

Biatorbágy népességének korösszetétele							
Év	Lakónépesség	Korcsoport					
		0–14 év		15–59 év		60–X év	
		fő	%	fő	%	fő	%
1990	7176	1346	19	4404	61	1426	20
2001	8293	1437	17	5262	63	1594	20
Változás 2001/1990 (%)	+ 15		-2		+ 2		0

Forrás: KSH, Népszámlálás, 1990, 2001

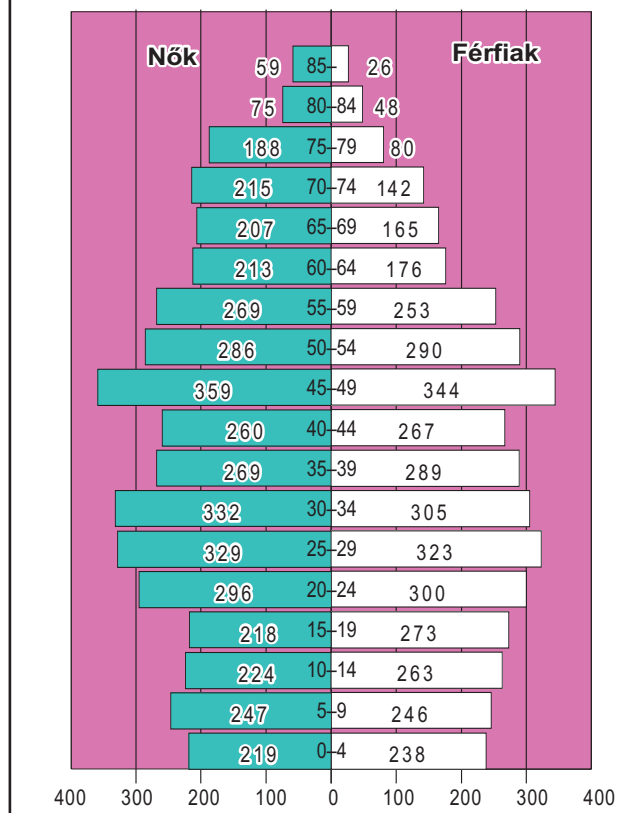
A korszerkezeti változásokban a jövőre nézve különösen ki kell emelni, hogy a születések száma az utóbbi években ugrásszerűen emelkedett, évente mintegy száz gyermek születik, a településbe újonnan települők szinte kivétel nélkül a fiatal korosztályokhoz tartoznak.

A népesség száma, szerkezete az utolsó, 2001-es népszámlálás óta is jelentősen változott, ahogy ezt a legújabb adatokat tartalmazó következő táblázat is jelzi.

2.2. Demográfiai, társadalmi szerkezet jellemzői

A statisztika jól tükrözi az átalakuló, fejlődő viszonyokat. Az eredetileg külterületi népesség ugyanis egyre inkább üdülő jelleggel veszi igény-

A népesség korcsoportok szerint (korfa)

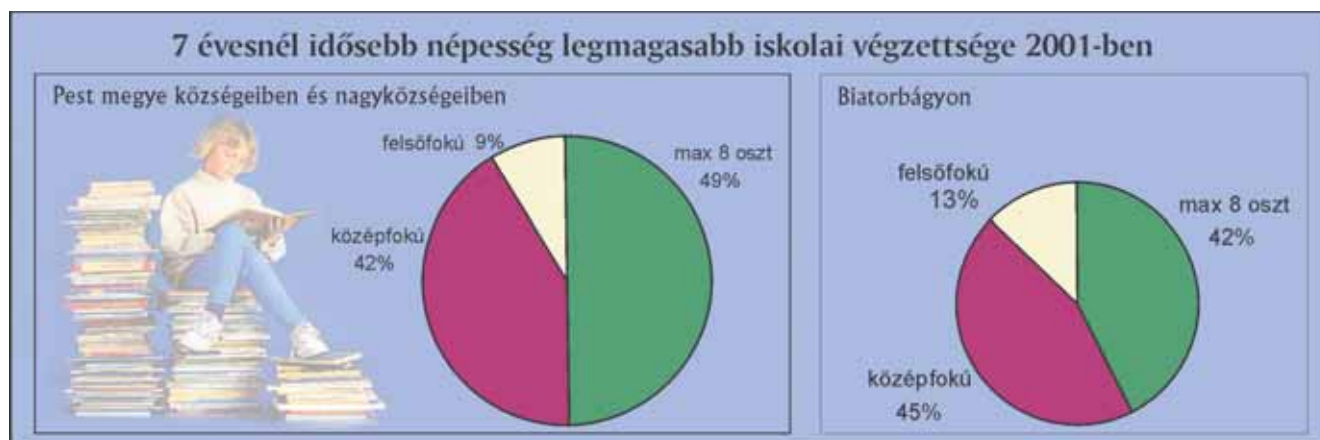
be építményeit, sokan téliesítik is azokat, s egyedi fűtés és csatornázási megoldásokkal életvitelszerűen ott laknak. Kiemelkedik a település külterületi részeiből a Katalin-hegy és a Pecató, amely településrészek különösen sűrűn lakottak, s lakóik – a külterületi lakás ellenére – gyakorta a jómódú társadalmi rétegek közül kerülnek ki.

Biatorbágy népességének képzettsége magán hordozza egyrészt a szocializmus utolsó évtizedei területfejlesztési politikájának, másrészt a

A település főbb területi és népességi adatai							
Megnevezés	1990		2001		2006		
Biatorbágy területe (km ²)	43,8		43,8		43,8		
Ebből: – belterület (km ²)	4,21	4,94*	2,21**	7,15	5,43*	6,67**	10,9
– külterület (km ²)	39,5		36,6		32,9		
Lakónépesség száma (fő)	7176		8293		10076		
Ebből: – belterületi népesség (fő)	7098		8164		9363		
– külterületi népesség (fő)	78		129		713		
Népsűrűség (fő/km ²)	163,8		189,3		228,6		
Ebből: – belterületi (fő/km ²)	1686,0		1652,0		1724,3		
– külterületi (fő/km ²)	1,9		3,52		128,0		

Forrás: KSH, Népszámlálás, 1990, 2001; Nagyközségi önkormányzat

* lakóterület a művelésből még nem kivont területek nélkül ** gazdasági terület

kilencvenes évek közepe óta erőteljesen meginduló szuburbanizációs folyamatoknak hatását.

Az 1960-as évektől a községben a jelentős mezőgazdasági tevékenység mellett az ipari foglalkoztatás növekvő arányúvá vált. A lakosság elsősorban Budapest–Kelenföld és Lágymányos iparterületeire ingázott. Sem a mezőgazdaság, sem pedig az ipari munkaerő nem igényelte a magasabb képzettséget, így a község képzettségi szerkezete az agrártelepülésekhez hasonló volt. Magas volt a szakképzés nélküliek aránya, a tisztán mezőgazdasági településeknél az ipari ingázás miatt kissé magasabb arányú a középiskolát végzettké, ugyanakkor a felsőfokú végzettségűek száma már 1980-ban meghaladta az országos átlagot. Jellemző a település meghatározott szerepét a területfejlesztési, szakoktatási és foglalkoztatási politikában kifejező adat, hogy Batorbágyon ekkor középfokú iskolaként pusztán egy mezőgazdasági szakmunkásképző iskola működött.

A rendszerváltás után a helyi infrastruktúra és a települési szolgáltatások kiépülése, a budapesti munkaerőpiac és munkakultúra átalakulása, a megközelíthetőség javulása – elsősorban az autópálya kiépülése és a motorizációs robbanás – lehetővé tette a magasan kvalifikált rétegek kitelepülését Batorbágyra, jellemzően budapesti munkahelyük megtartása mellett. A település társadalmának átalakulása később magával vonta a magasabb szintű, differenciáltabb helyi kereslet és az ezt kiszolgáló kereskedelmi, szolgáltatási piac megszületését. Batorbágy foglalkoztatási szerkezetében túlsúlyba került a magasabb képzettséget kívánó terciér ágazat munkahelyeinek száma, és ennek egy része magában a községben épült ki.

Mindezek hatására – a grafikon tanúsága szerint – már a 2001-es népszámlálás idejére jelentősen emelkedett a középfokú, és különösen a felsőfokú végzettségűek aránya. A 2001 óta eltelt időszak az új lakóterületi fejlesztések feltöltődésével tovább növelte ezeket az arányokat.

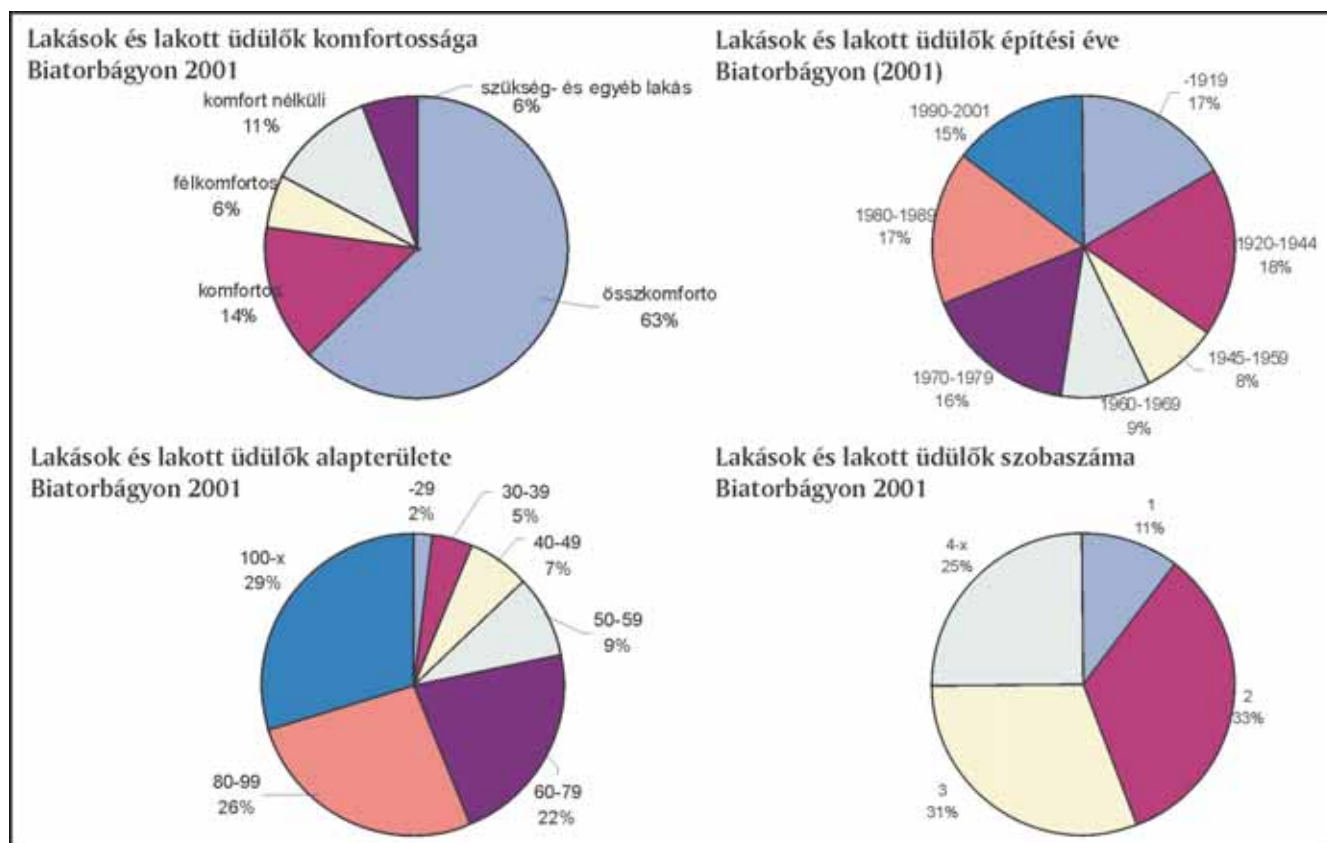
Látható, hogy a képzettségi szerkezet a közép- és felsőfokú végzettségűek tekintetében kiemelkedik a Pest megyei községek átlagából, annak ellenére, hogy Pest megye területén a községek nagy számában érzékelteti a szuburbanizáció a képzettségre gyakorolt hasonló hatását.

A rendszerváltás után a mezőgazdasági tevékenység és a mezőgazdasági foglalkoztatás visszaszorulásának hatására, a szakképzési politika változásával a mezőgazdasági szakiskola megszűnt Batorbágyon. Az önkormányzat elkészítette oktatásfejlesztési koncepcióját, mely a meglévő iskolák bővítési lehetőségeivel foglalkozik. A tervezett középiskola-fejlesztés Batorbágy képzettségi szerkezetét minden bizonnyal tovább javítja majd.

2.3. A lakásállomány alakulása

A település által vezetett adatok szerint a lakóépületek száma a használatbavételi engedélyek számát jelenti. A lakásállomány növekedése folyamatos, és várható a további növekedés, hiszen nagy területek vannak előkészítve a beépítésre.

A közműellátottság az elektromos- és vízvezeték-hálózat terén a legmagasabb. Feltűnő, hogy a lakások nagyobb százaléka van a gázhálózatra bekötve, mint a csatornahálózatra. Az új jogszabályi változások várhatóan javítanak ezen az arányon. Az összefüggő lakóterületi

fejlesztések mindegyikén teljes közműellátottsággal alakítanak ki lakóingatlanokat. A közművesítés és útépítés még az építkezések előtt elkészül.

Az összkomfortos lakások aránya a nagy lakóterület-bővítések miatt növekvőben van. A korábban épült kertesi családi házak nagytöbbsége 2–3 szobás lakásokkal épült. A lakásellátásban újdonságot jelent és hiányt pótolnak az átlaghoz képest kisebb, illetve a nagyobb alapterületű új építésű lakások. Az alapterület-változást követi a lakások szobaszáma.

Lakáshasználat sűrűsége:

* Az egy lakásra jutó lakószám: 2,8 fő

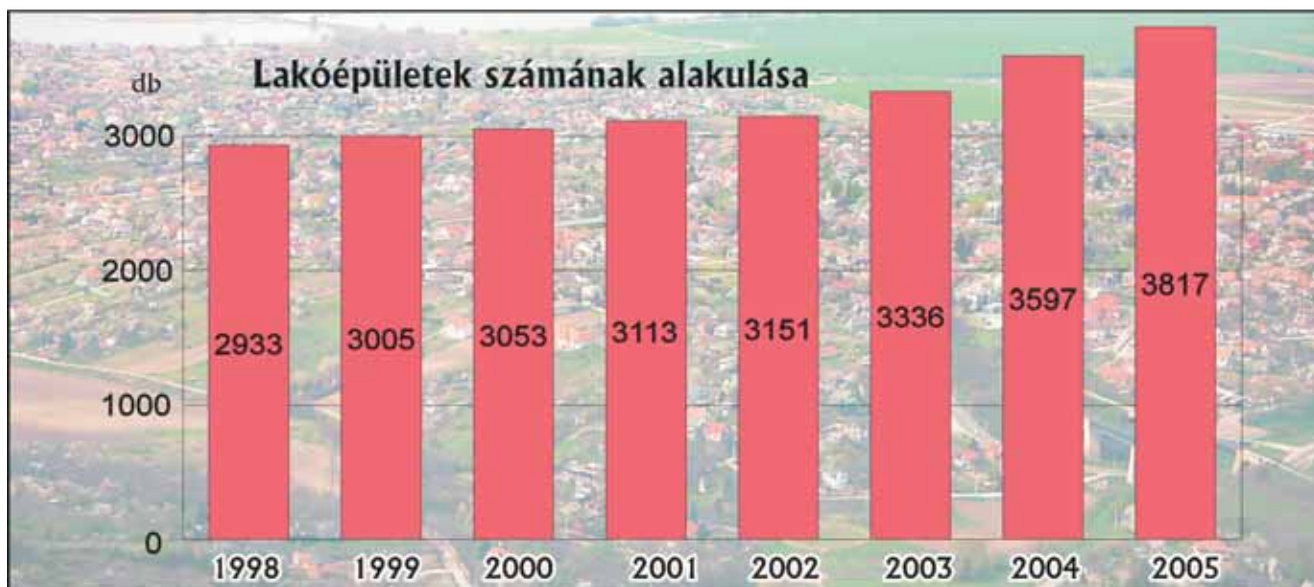
* Egy szobában 1,1 fő lakik.

* Egy lakásra jutó szobaszám: 2,4

A fenti adatok tanúsítják, hogy Biatorbágy **korszerű lakásállománnyal** rendelkezik. Miközben folyamatosan növekszik a lakások száma, a komfortfokozat javul. Bár a lakások nagyobb része még kertesi, egylakásos családi házakban található, növekszik a társasház, villajellegű, sorházas épületek aránya. Ezek nagyrészt az új lakóterületen épültek, épülnek, de a régi lakóterüle-

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
lakóépületek száma (db)	2933	3005	3053	3113	3151	3336	3597	3817
elektromos hálózatba bekapcsolt lakások (%)			100%	100%	100%	100%	100%	100%
vízvezeték hálózatba bekapcsolt lakások (db)	2859	2933	2998	3093	3125	3210	3361	3415
csatornahálózatba bekapcsolt lakások (db)	1920	1947	1987	2046	2067	2286	2501	2521
gázhálózatba bekapcsolt lakások (db)	2009	2179	2339	2490	2660	2823	3229	3242
úthálózat hossza (km)	42,0	43,8	43,8	44,1	44,7	48,4	51,0	51,2
aszfalt, betonút (km)	24	28	28	31,5	34	39,5	45,3	47,3
itatott makadám út (km)	9,3	7,9	7,9	5	2,7	0,9	0,6	0,5
murvás út (km)	3,4	2,6	2,8	3	3,6	3,6	0,9	0,5
földút (km)	5,3	5,3	5,1	4,6	4,4	4,4	3,3	2,9
közvilágítás lámpatestek száma (db)	668	668	668	668	836	845	950	982

1998-as adatok szerint a lakások 96%-a csatlakozott a telefonhálózatra.

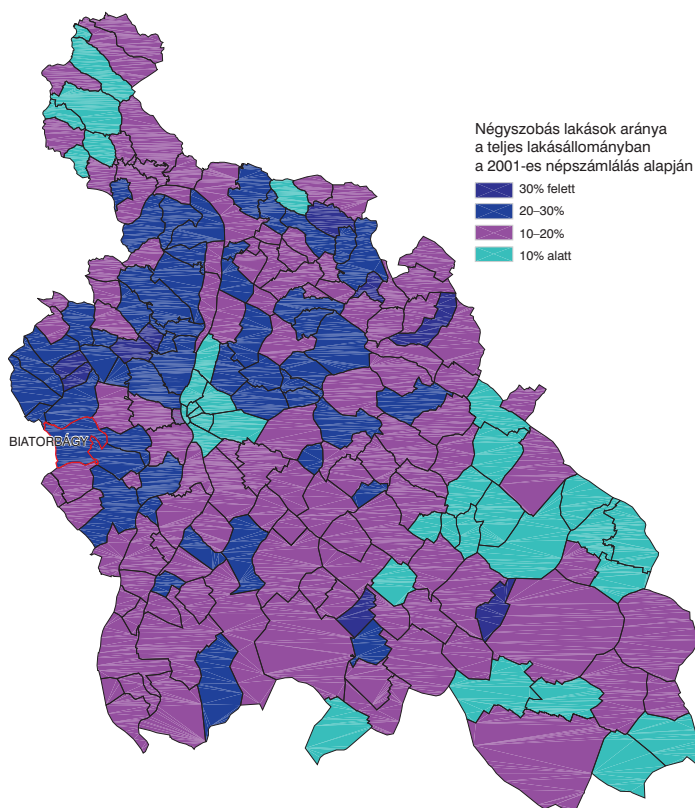
teken is egyre nagyobb számban tűnek fel nagyobb méretű, korszerű lakóházak. A beépítés kertvárosi jellegűvé alakulása tehát a régi településrészekben is jól érzékelhető.

A gyors növekedésnek indult települések jellemzőit mutatja Biatorbágy az összkomfortos és a komfort nélküli lakások arányát mutató térségi összehasonlításokon. Az összkomfortos lakások 55–70%-os aránya a teljes lakásállományhoz viszonyítva kifejezetten magasnak, a komfort nélküli lakások 10–15%-os aránya magas-

nak mondható. A hagyományos településrészek régi épületeinek felújítása már elkezdődött.

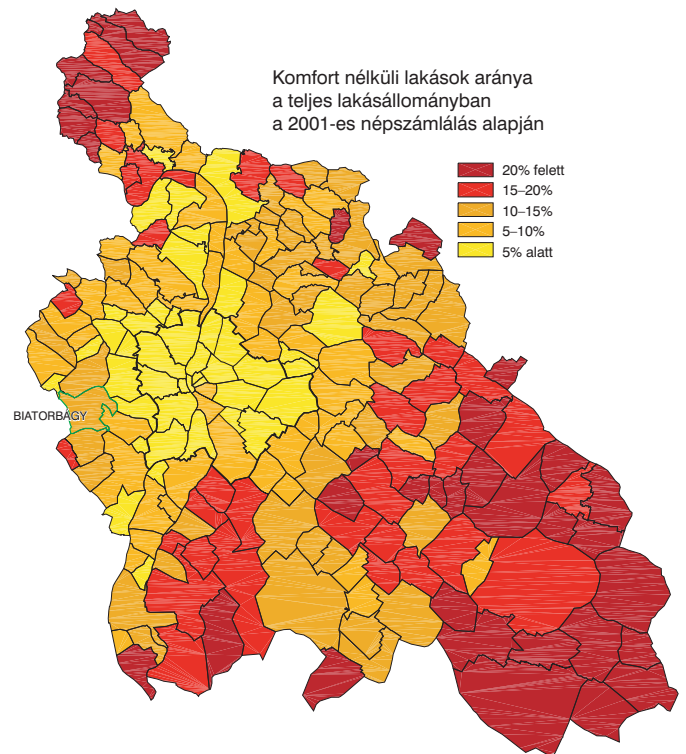
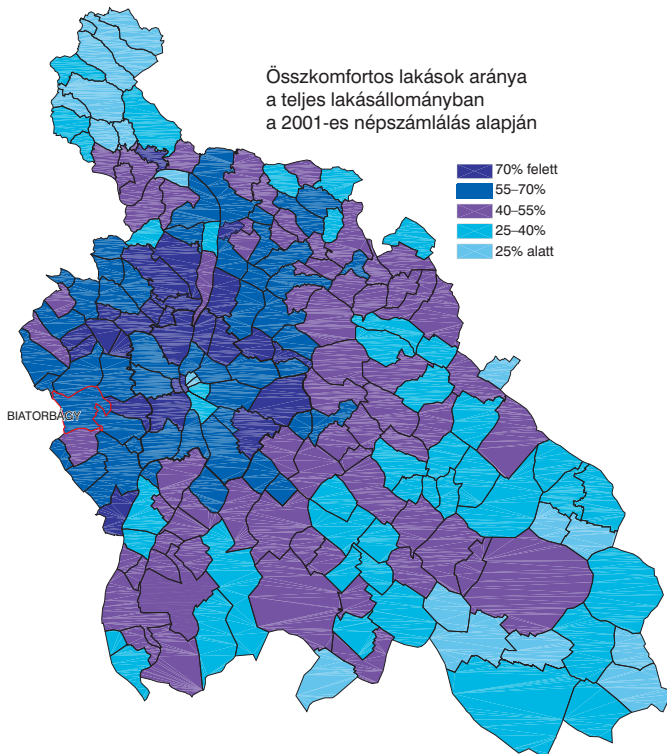
A település lakásállománya						
Megnevezés	1990		2001		2006*	
	Lakások száma (db)	Lakások megoszlása (%)	Lakások száma (db)	Lakások megoszlása (%)	Lakások száma (db)	Lakások megoszlása (%)
1 szobás	365	14	320	11	339	9
2 szobás	1110	44	1028	33	936	24
3 szobás	1040	42	930	31	1367	36
4 vagy több szobás	**		769	25	1175	31
Összesen	2515	100	3047	100	3817	100

Forrás: KSH, Népszámlálás, 1990, 2001.
* használatbavételi engedély alapján számítva. ** nincs adat

A települési lakásállomány komfortfokozatának alakulása						
Komfortfokozat	1990		2001		2006*	
	Lakások száma (db)	Lakások aránya (%)	Lakások száma (db)	Lakások aránya (%)	Lakások száma (db)	Lakások aránya (%)
Összkomfortos	880	35	1907	63	2748	72
Komfortos	482	19	436	14	572	15
Félkomfortos	153	6	183	6	229	6
Komfort nélküli	881	35	341	11	115	3
Szükséglakás	108	5	180	6	153	4
Összesen	2515	100	3047	100	3817	100

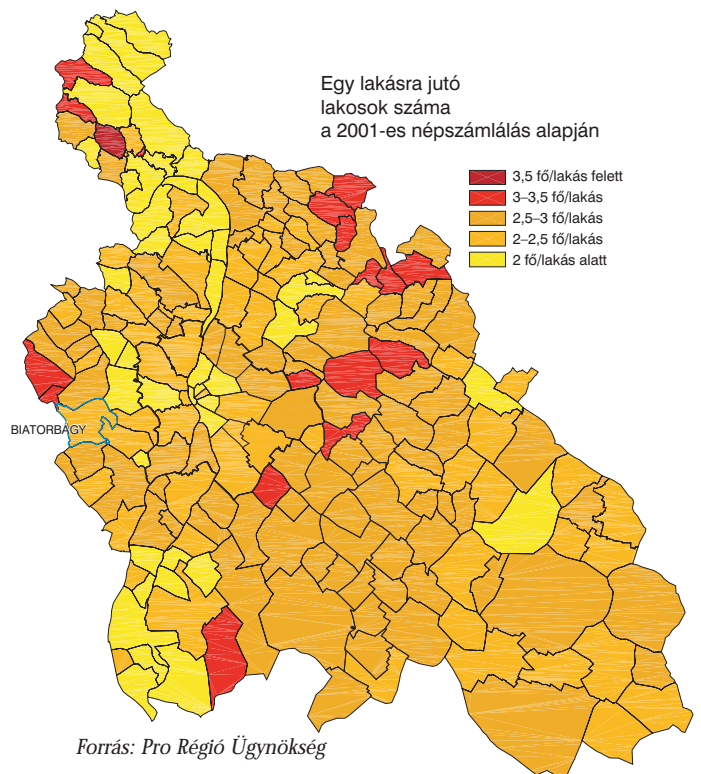
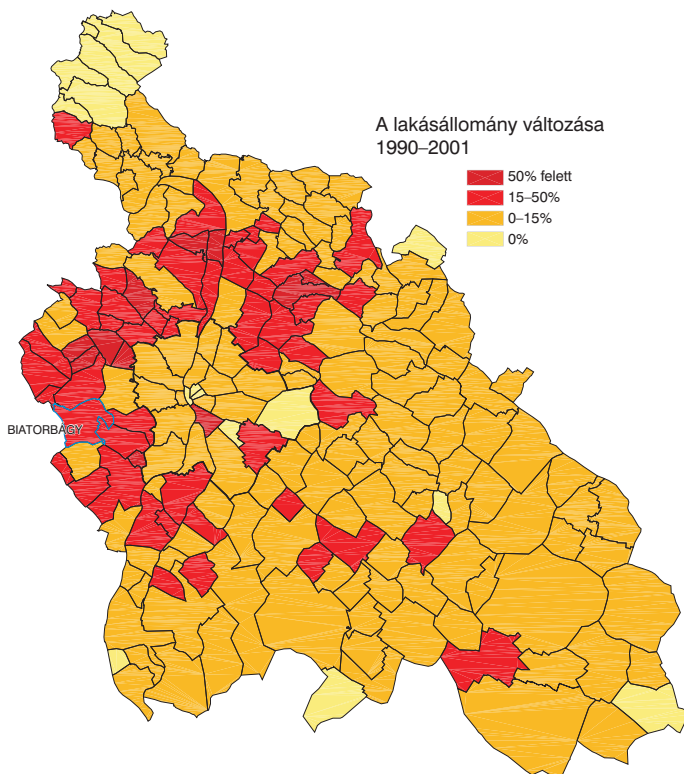
Forrás: KSH, Népszámlálás, 1990, 2001.
* használatbavételi engedély alapján számítva.

Biatorbágy a térképek tanúsága szerint is Pest megye legjobban közművesített települései közé tartozik. Feltűnő ugyanakkor, hogy a budai hegyvidék „elit” szuburbánus települései közül csak néhány volt képes hasonló mértékű fejlesztésekre.

Szembeeszkő, hogy Biatorbágy lakáshasználat-sűrűségi adatánál csak a lassan fogyó, népességű és egyre nagyobb arányban egyedülállók ál-

tal lakott belső pesti kerületek, valamint a budai hegyvidék és az elit északnyugati szuburbiai adata alacsonyabb. A település e kedvező adata egyaránt következik a régi településrészek gyenge házainak átépítéséből, és az új lakásépítési terület nagy alapterületű lakásaiból. 2003-ban a négy- és annál többszobás lakások az összes épített új lakás mintegy felét tették ki.

Forrás: Pro Régió Ügynökség